

Languages on this page:

ISSN 1652-7224 ::: Publicerad den 27 januari 2010

Utskriftsvänlig pdf-fil

[Läs mer om idrottskritik på idrottsforum.org](http://idrottsforum.org)

Det är inte helt lätt att finna idrottsvetenskaplig forskning som är idrottskritisk, det vill säga ifrågasätter grunderna för den moderna idrottens utveckling, dess utformning och dess avsevärda utrymme i dagens värld. Viss marxistiskt idrottsforskning tenderar åt det hållet men är liten i omfattning och blygsam i genomslag. Därutöver tycks idrottsforskningen ta idrotten för given, och den kritiska forskningen får därigenom ett inifrånperspektiv. Det finns emellertid en annan idrottskritisk strömning, som bärs av journalister, inte sällan från Storbritannien, och ett exempel är Joe Humphreys, författare och journalist vid *Irish Times*. Hans *Foul Play: What's Wrong with Sports* (Icon Books) ifrågasätter tesen om idrottens allomfattande nytta och glädje, och visar istället hur idrott kan vara skadligt för hälsan och karaktären och hur idrottsvärlden blivit den sista tillflyktsorten för sexism, rasism, homofobi och djurplågeri. Lars-Erik Alkvist recenserar.

Vad är det för fel på idrotten?

Lars-Erik Alkvist

Högskolan Dalarna

Joe Humphreys

Foul Play: What's Wrong with Sports

271 sidor, hft.

Cambridge, Cambs.: Icon Books 2008

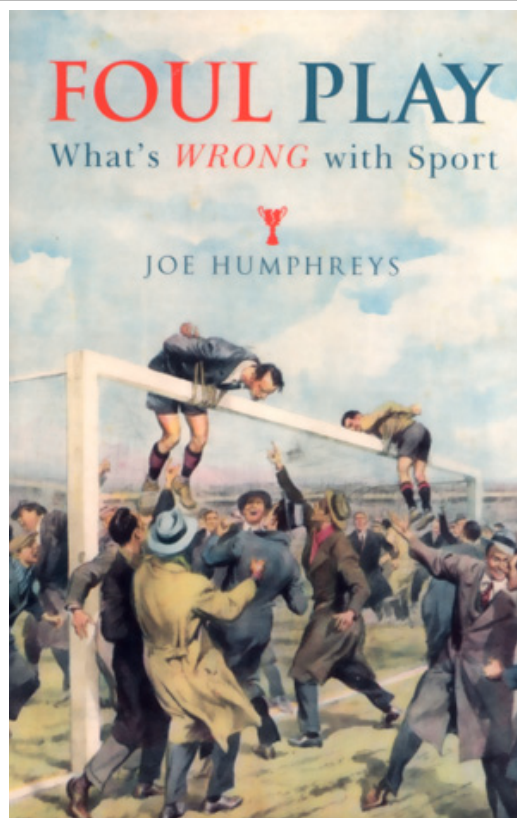
ISBN 978-1-840468-90-8

Sport grumlar tanken. Det distanserade, reflekterande och kritiska perspektivet är som bortblåst när det gäller idrottsliga prestationer. Sporten gör oss helt enkelt dumma och minst sagt onyanserade. När Zlatan i El Clasico härförleden med en distinkt volley punkterade matchen, så blev de 90 000 åskådare på plats, vi övriga vid TV-apparaterna (och vi var många), kommentatorer och inte minst journalister fullständigt euforiska. För att tala engelska: "We went bananas". Då kan man fråga sig: vad gör idrotten med oss? Denna fråga försöker Joe Humphreys, journalist och West Ham fan, besvara i sin underhållande, välskrivna och i högsta grad kritiska studie: "Foul play. What's wrong with sport".

Jag gillar denna kritiska journalistik, som dock kanske minner lite för mycket om kvällsjournalistikens eldande rubriker. Det är ytterst få journalister som reflekterar över den egna rollen som förmedlare av sportnyheter med distans. Johan Croneman på *Dagens Nyheter* är ett lysande undantag här i Sverige. Ralf Edström, den store fotbollsspelaren och radiokommentatorn utropade inför journalisterna skriverier om El Clasico och Zlatans mål: "Ta inte i så att ni bajsar". Nåja, en sådan debattnivå är kanske inte en välformulerad kritik av detta euforiska utbrott, men det säger väl något.

I boken finns det massor av exempel på vad idrotten gör med oss. Och han ger oss talande rubriker för de olika kapitlen, som "Idrott och dumhet", "Idrott och lögn", "Idrottsfan som strävar att bete sig dumt", etc.

Dessa exempel kan indelas i tre huvudteman. Det första temat handlar om de som i ett idrottsligt sammanhang utövar idrott, det andra temat berör de som står nära den tävlande idrotten och slutligen det tredje temat som tittar

på idrott i olika kontexter.

Vi börjar med det första temat, det som håller på med konkurrerande och tävlande idrottsverksamhet. Under detta tema behandlar Humphries riskbedömning, eller snarare bristen på riskbedömning. Idrotten får många idrottskvinor och -män att kliva över gränsen för riskerna. Man kan gå långt för att uppnå resultat, men till priset av den kroppsliga och mentala hälsan. Detta kan vara förödande för den enskilde idrottaren. Och, menar författaren, idrotten sprider lögn i detta sammanhang. Det finns lögn på många olika nivåer menar Humphreys. Den största lögnen rör sig på metanivån, att idrotten är någonting gott för fysiken, mentalt och andligt på elitidrottsnivå. Ta till exempel hastighetsåkning på skidor. Farterna är svindlande och det enda målet med detta är att så snabbt som möjligt ta sig från punkt A till punkt B. Minsta lilla misstag kan orsaka våldsamma fall, med skador som följd. Det latinska uttrycket: *mens sana in corpore sano* (en sund själ i en sund kropp) kanske inte riktigt stämmer, om man uttrycker det mildt.

Mellantemat handlar om de grupper som rör sig kring elitidrotten utan att själva idrotta. I boken ges ett som jag tycker ett belysande exempel, som fick mig att le. Författaren frågar oss: "Vilken idrott är den mest riskfyllda idrotten i USA? Fundera ett tag. Åtminstone trodde jag att det var t ex brottning, boxning, ishockey eller störtlopp. Nej, säger författaren, det är "cheerleading". Under hänvisning till de senaste undersökningarna (dock utan egentlig vetenskaplig grund för påståendet) menar han att denna verksamhet är den mest skadefrekventa verksamheten knuten till elitidrott.

” *Fotbollen är den nya guden, och Nietzsches profetia om Guds död har upphävts genom FOTBOLLENS gudomlighet. Låtom oss bedja vid dess altare.*

Det tredje temat som behandlas i boken berör oss åskådare. Vi som åskådare rycks med av idrotten. Och i detta känner jag igen mig själv, åtminstone som jag tidigare betedde mig, att ständig vara "uppkopplad" via radion och TV för att höra de senaste sportnyheterna. Ta som exempel P4 på radion en söndagseftermiddag. Sändningen pågår i timtal, och nu i efterhand kan jag förundras: hur orkade jag? Denna fråga ställer författaren också till sig själv, hur var det överhuvudtaget möjligt?

Humphries menar att idrotten alltmer tagit över funktioner som religionen tidigare svarade för. Religionen som ett sammanhållande kitt knöt enstaka individer samman, gav mening och tolkning åt tillvaron. Idrotten har i vårt sekulerade samhälle förlöst oss på nytt, och ersatt religionen på ett allmänt plan (obs ingen vits); detta gäller i synnerhet fotboll. Fotbollen är den nya guden, och Nietzsches profetia om Guds död har upphävts genom FOTBOLLENS gudomlighet. Låtom oss bedja vid dess altare.

Humphreys har en dröm om att idrotten skall återvända till sin rätta plats och sina rätta dimensioner. Ett kort inslag i nyheternas verksamhet, efter vädret och ett kort svep över idrottsarenornas verksamhet. Oh, Gud, låt det vara en sann profetia, tycker jag i enlighet med författaren.

© Lars-Erik Alkvist 2010.

 [Hitta bästa pris på boken hos Prispallen.se](#)

 [Kjøp boken fra Capris.no](#)

 [Sammenlign priser på bogen hos Pensum.dk](#)

 [Buy this book from Amazon.co.uk](#)

 [Buy this book from Amazon.com](#)